

Anna WANCLAW

Politechnika Gdańska

Wydział Architektury, Katedra Sztuk Wizualnych;

ul. Gabriela Narutowicza 11/12, 80-233 Gdańsk

tel./ fax: .58 347 23 15

e-mail: awan@pg.gda.pl

PERSPEKTOGRAFY I INNE PRYZRZĄDY KRESLARSKIE

Słowa kluczowe: *pryzrządy kreślarskie, perspektograf, elipsograf, konstrukcje geometryczne.*

W maju bieżącego roku liczący blisko 50 przeróżnych instrumentów kreślarskich zbior trafił na Politechnikę Gdańską jako darowizna rodziny dr Henryka Limona, byłego pracownika Katedry Geometrii Wykreślnej PG. Było to bezpośrednim impulsem do podjęcia tematu niniejszej pracy. Jednym z ciekawszych okazów kolekcji jest perspektograf, urządzenie produkcji czechosłowackiej z lat 50. ubiegłego wieku. Omówienie jego konstrukcji i sposobu użycia na tle historii podobnych przyrządów będzie głównym tematem prezentacji.

Czysto geometryczne sposoby otrzymywania perspektywy z danych rzutów ortogonalnych nie były nigdy wśród architektów zbyt popularne - wymagają biegłości w zastosowaniu wiedzy geometrycznej i są dość czasochłonne. Toteż dążono do zmechanizowania również i tego zagadnienia. Począwszy od czasów renesansu powstawały różnego rodzaju perspektografy (A. Durer, J.H. Lambert, M. Arrigunaga, Fiorini, A. Prix, G. Hauck, H. Ritter, J. Millet). Były to jednak przyrządy skomplikowane, kosztowne, trudne w użyciu, a zatem nie spełniały oczekiwań praktyki. Za najlepsze rozwiązanie uważano pomysł perspektografu podany w 1909 r. przez C. De La Fresnaye'a, który to sposób uprościł jeszcze bardziej lwowski profesor geometrii wykreślnej Kazimierz Bartel.

Prezentowany perspektograf firmy PREMA działa jednak na innych zasadach odwołujących się do metod pośrednich konstrukcji perspektywy. Wykorzystuje on banalne połączenie dwóch metod pośrednich – metody punktów przebiecia i jednego punktu zbiegu. Za jego zaletę można uznać nie tyle ułatwienie czy uproszczenie konstrukcji (które dla każdego kreślacza znającego podstawy perspektywy są oczywiste), co wyeliminowanie konieczności rysowania wielu linii pomocniczych (zastąpionych przezroczystym liniałem i nicią) i możliwość uzyskania czystego, klarownego rysunku końcowego. Wadą jest konieczność przygotowania „podrysu” z punktami przebiecia promieni perspektywicznych z tłem.

W każdym razie ten model urządzenia nie zyskał popularności, a metody komputerowe do reszty wyeliminowały tego rodzaju pomoce z użycia. Jednak jest to doskonała ilustracja do rozwoju myśli technicznej człowieka i historii nauki.



Rys. 1 Perspektograf firmy PREMA, made in Czechoslovakia, lata 50. XX w.

Literatura:

- [1] Bartel K: Perspektywa malarska. PWN, Warszawa, 1960, 1958.
- [2] LADISLAV DRS, Metody pouzivane v perspektive, Pokroky matematyki, fizyki a astronomie.vol. 4 (1959), No. 1.12-22, <http://dml.cz/dmlcz/137860>